

Human **Existence**
and **Coexistence**
in the Epoch of **Nihilism**

Menschliche **Existenz**
und **Koexistenz**
in der Epoche des **Nihilismus**

Človeška **eksistenca**
in **koeksistenca**
v epohi **nihilizma**

PHAINOMENA

Revija za fenomenologijo in hermenevtiko
Journal of Phenomenology and Hermeneutics

33 | 130-131 | November 2024

Dean Komel – Alfredo Rocha de la Torre – Adriano Fabris (Eds. | Hrsg. | Ur.)

Human **Existence**
and **Coexistence**
in the Epoch of **Nihilism**

Menschliche **Existenz**
und **Koexistenz**
in der Epoche des **Nihilismus**

Človeška **eksistenca**
in **koeksistenca**
v epohi **nihilizma**

Institute Nova Revija for the Humanities
Phenomenological Society of Ljubljana

In collaboration with: | In Zusammenarbeit mit: | V sodelovanju z:

International Center of Studies on Contemporary Nihilism (CeNic)
Università di Pisa. Centro interdisciplinare di ricerche e di servizi sulla Comunicazione (CiCo)

Ljubljana 2024

PHAINOMENA

Revija za fenomenologijo in hermenevtiko

Journal of Phenomenology and Hermeneutics

Glavna urednica: | Editor-in-Chief:

Andrina Tonkli Komel

Uredniški odbor: | Editorial Board:Jan Bednarik, Andrej Božič, Tine Hribar, Valentin Kalan,
Branko Klun, Dean Komel, Ivan Urbančič †, Franci Zore.**Tajnik uredništva:** | Secretary:

Andrej Božič

Uredniki številke: | Editors of the Issue:

Dean Komel – Alfredo Rocha de la Torre – Adriano Fabris

Mednarodni znanstveni svet: | International Advisory Board:

Pedro M. S. Alves (University of Lisbon, Portugal), *Babette Babich* (Fordham University, USA), *Damir Barbarić* (University of Zagreb, Croatia), *Renaud Barbaras* (University Paris 1 Panthéon-Sorbonne, France), *Miguel de Beistegui* (The University of Warwick, United Kingdom), *Azelarabe Lahkim Bennani* (Sidi Mohamed Ben Abdellah University, Morocco), *Rudolf Bernet* (KU Leuven, Belgium), *Petar Bojanić* (University of Belgrade, Serbia), *Philip Buckley* (McGill University, Canada), *Umesh C. Chattopadhyay* (University of Allahabad, India), *Gabriel Cercel* (University of Bucharest, Romania), *Cristian Ciocan* (University of Bucharest, Romania), *Ion Copoeru* (Babeş-Bolyai University, Romania), *Jean François Courtine* (Paris-Sorbonne University, France), *Renato Cristin* (University of Trieste, Italy), *Massimo De Carolis* (University of Salerno, Italy), *Alfred Denker* (University of Seville, Spain), *Mădălina Diaconu* (University of Vienna, Austria), *Donatella Di Cesare* (Sapienza University of Rome, Italy), *Lester Embree* †, *Adriano Fabris* (University of Pisa, Italy), *Cheung Chan Fai* (Chinese University of Hong Kong, Hong Kong), *Günter Figal* †, *Dimitri Ginev* †, *Andrzej Gniazdowski* (Polish Academy of Sciences, Poland), *Jean Grondin* (University of Montreal, Canada), *Klaus Held* †, *Friedrich-Wilhelm von Herrmann* †, *Małgorzata Holda* (University of Łódź, Poland), *Heinrich Hüni* †, *Ilya Inishev* (National Research University Higher School of Economics, Russia), *Tomas Kačerauskas* (Vilnius Gediminas Technical University, Lithuania), *Richard Kearney* (Boston College, USA), *Guy van Kerckhoven* (KU Leuven, Belgium), *Pavel Kouba* (Charles University in Prague, Czech Republic), *Ioanna Kuçuradi* (Maltepe University, Turkey), *Susanna Lindberg* (Leiden University, The Netherlands), *Thomas Luckmann* †, *Jeff Malpas* (University of Tasmania, Australia), *Michael Marder* (University of the Basque Country, Spain), *Viktor Molchanov* (Russian State University for the Humanities, Russia), *Veronica Neri* (University of Pisa, Italy), *Liangkang Ni* (Sun Yat-Sen University, China), *Cathrin Nielsen* (Frankfurt a. M., Germany), *Karel Novotný* (Charles University in Prague, Czech Republic), *Tadashi Ogawa* (Kyoto University, Japan), *Žarko Paić* (University of Zagreb, Croatia), *Željko Pavić* (Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Croatia), *Christophe Perrin* (University of Louvain, Belgium), *Dragan Prole* (University of Novi Sad, Serbia), *Antonio Ziriñ Quijano* (National Autonomous University of Mexico, Mexico), *Ramsey Eric Ramsey* (Arizona State University, USA), *Rosemary Rizo-Patrón Boylan de Lerner* (Pontifical Catholic University of Peru, Peru), *Alfredo Rocha de la Torre* (Pedagogical and Technological University of Colombia, Colombia), *Hans Ruin* (Södertörn University, Sweden), *Marco Russo* (University of Salerno, Italy), *Javier San Martín* (National Distance Education University, Spain), *Gunter Scholtz* (Ruhr-University Bochum, Germany), *Hans Rainer Sepp* (Charles University in Prague, Czech Republic), *Tatiana Shchyttsova* (European Humanities University, Lithuania), *Önay Sözer* (Boğaziçi University, Turkey), *Michael Staudigl* (University of Vienna, Austria), *Silvia Stoller* (University of Vienna, Austria), *Tōru Tani* (Ritsumeikan University, Japan), *Rainer Thurnher* (University of Innsbruck, Austria), *Peter Trawny* (University of Wuppertal, Germany), *Lubica Učnik* (Murdoch University, Australia), *Helmuth Vetter* (University of Vienna, Austria), *Ugo Vlaisavljević* (University of Sarajevo, Bosnia and Herzegovina), *Jaroslava Vydrová* (Slovak Academy of Sciences, Slovakia), *Bernhard Waldenfels* (Ruhr-University Bochum, Germany), *Andrzej Wierciński* (University of Warsaw, Poland), *Ichirō Yamaguchi* (Toyo University, Japan), *Chung-Chi Yu* (National Sun Yat-sen University, Taiwan), *Holger Zaborowski* (University of Erfurt, Germany), *Dan Zahavi* (University of Copenhagen, Denmark), *Wei Zhang* (Sun Yat-sen University, China).

Lektoriranje: | Proof Reading:

Andrej Božič

Oblikovna zasnova: | Design Outline:

Gašper Demšar

Prelom: | Layout:

Žiga Stopar

Tisk: | Printed by:

DEMAT d.o.o., digitalni tisk

Uredništvo in založništvo: | Editorial Offices and Publishers' Addresses:

Inštitut Nove revije, zavod za humanistiko
Institute Nova Revija for the Humanities

Fenomenološko društvo v Ljubljani
Phenomenological Society of Ljubljana

Filozofska fakulteta | Oddelek za filozofijo (kab. 432b)

Vodovodna cesta 101, 1000 Ljubljana, Slovenija
Tel.: (386 1) 24 44 560

Aškerčeva 2, 1000 Ljubljana, Slovenija
Tel.: (386 1) 2411106

Rokopise, ki jih želite predložiti za objavo v reviji, in vsa morebitna vprašanja glede publikacije pošljite na naslednji elektronski naslov: *phainomena@institut-nr.si*.

Please send the manuscripts, which you would like to submit for publication in the journal, and any potential queries to the following e-mail address: *phainomena@institut-nr.si*.

★

Revija *Phainomena* objavlja članke s področja fenomenologije, hermenevtike, zgodovine filozofije, filozofije kulture, filozofije umetnosti in teorije znanosti. Recenzentske izvode knjig pošiljajte na naslov uredništva. Revija izhaja štirikrat letno. Za informacije glede naročil in avtorskih pravic skrbí Inštitut Nove revije, zavod za humanistiko.

The journal *Phainomena* covers the fields of phenomenology, hermeneutics, history of philosophy, philosophy of culture, philosophy of art, and phenomenological theory of science. Books for review should be addressed to the Editorial Office. It is published quarterly. For information regarding subscriptions and copyrights please contact the *Institute Nova Revija for the Humanities*.

★

Finančna podpora: | Financially Supported by:

Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije | Slovenian Research and Innovation Agency

Članki v reviji so objavljeni v okviru: | Papers in the journal are published within the framework of:

- Raziskovalni program P6-0341 | Research program P6-0341;
- Raziskovalni projekt J7-4631 | Research project J7-4631;
- Infrastrukturni program I0-0036 | Infrastructure program I0-0036.

★

Revija *Phainomena* je vključena v naslednje podatkovne baze: | The journal *Phainomena* is indexed in:

Digitalna knjižnica Slovenije; DOAJ; EBSCO; Emerging Sources Citation Index (Web of Science); ERIH PLUS; Humanities International Index; Internationale Bibliographie der geistes- und sozialwissenschaftlichen Zeitschriftenliteratur; Internationale Bibliographie der Rezensionen geistes- und sozialwissenschaftlicher Literatur; Linguistics and Language Behavior Abstracts; ProQuest; Revije.si (JAK); Scopus; Social Science Information Gateway; Social Services Abstracts; Sociological Abstracts; The Philosopher's Index; Ulrich's Periodicals Directory; Worldwide Political Science Abstracts.

Enojna številka: | Single Issue: 10 €

Dvojna številka: | Double Issue: 16 €

phainomena.com
phainomena@institut-nr.si

HUMAN EXISTENCE AND COEXISTENCE IN THE EPOCH OF NIHILISM
MENSCHLICHE EXISTENZ UND KOEXISTENZ IN DER EPOCHE DES
NIHILISMUS

ČLOVEŠKA EKSISTENCA IN KOEKISTENCA V EPOHI NIHILIZMA

TABLE OF CONTENTS | INHALTSVERZEICHNIS | KAZALO

Introductory Word	7
Einleitungswort	9
Uvodna beseda	11
Damir Barbarić	
Der Wille zum Nichts	13
<i>Volja do ničā</i>	
Jon Stewart	
William James's Assessment of Nihilism as a Psychological Phenomenon	49
<i>Opredeelitev nihilizma kot psihološkega pojava pri Williamu Jamesu</i>	
Cathrin Nielsen	
„Der Grundriß unseres Lebens ist in der Tat ein ‚Riß‘“. Ansätze zu einer Anthropologie der Negativität bei Eugen Fink	73
<i>»Obris našega življenja je dejansko ‚ris‘«. Pristopi k antropologiji negativnosti pri Eugenu Finku</i>	
Ilija Inishev	
Hermeneutics and Nihilism. Meaning, Agency, and the Dialectics of Negativity in Gadamer's Thought	95
<i>Hermenevtika in nihilizem. Smisel, delovanje in dialektika negativnosti v Gadamerjevi misli</i>	
Petar Bojanić	
Moments of the Negative. Two Small Nihilist Episodes from the 1940s	121
<i>Momenti negativnega. Dve mali nihilistični epizodi iz štiridesetih let prejšnjega stoletja</i>	
Holger Zaborowski	
Thinking God—Today?	133
<i>Misliti Boga – danes?</i>	

Dragan D. Prole Banalisierung und Nivellierung <i>Banalizacija in nivelizacija</i>	155
Susanna Lindberg Wounded Thinking of the Wounded World. Nihilism and Global Warming <i>Ranjeno razmišljanje o ranjenem svetu. Nihilizem in globalno segrevanje</i>	169
Jeff Malpas Nihilism, Homelessness, and Place <i>Nihilizem, brezdomnost in kraj</i>	185
Azelarabe Lahkim Bennani Selbstverteidigung und Selbstbestimmung gegen moralischen Nihilismus im Kontext des Strafrechts <i>Samoobramba in samoopredelitev proti moralnemu nihilizmu v okviru kazenskega prava</i>	209
Josef Estermann Progress as Barbarism. Epistemic Violence and Philosophicide of the West Against Indigenous Cosmo-Spiritualities <i>Napredek kot barbarstvo. Epistemično nasilje in filozoficid Zahoda nad domorodnimi kozmo-duhovnostmi</i>	237
Chung-Chi Yu A Phenomenological Explication of Cultural Difference. With Reference to the Cultural Situation in Taiwan <i>Fenomenološka razlaga kulturnih razlik. Z upoštevanjem kulturne situacije na Tajvanu</i>	265
Alfredo Rocha de la Torre Sprache und Nihilismus. Eine Kritik an der Homogenisierung der Sprache <i>Jezik in nihilizem. Kritika homogenizacije jezika</i>	287
Jesús Adrián Escudero Heidegger. Technik, Gestell und Nihilismus <i>Heidegger. Tehnika, postavje in nihilizem</i>	307
Veronica Neri Images, Artificial Intelligence, and Informational Nihilism <i>Podobe, umetna inteligenca in informacijski nihilizem</i>	325

Žarko Paić	
The Technosphere and Nihilism. Autopoiesis as the End of Metaphysics	345
<i>Tehnosfera in nihilizem. Avtopoeza kot konec metafizike</i>	
Werner Stegmaier	
Orientierung als Antwort auf den Nihilismus. Philosophische Neuorientierung mit Nietzsche	365
<i>Orientacija kot odgovor na nihilizem. Filozofska reorientacija z Nietzschejem</i>	
Adriano Fabris	
Transformations of the Idea of Humanity in the Age of Technological Nihilism	385
<i>Preobrazbe ideje človeškosti v dobi tehnološkega nihilizma</i>	
Dean Komel	
Die unzeitgemäße Situation der Philosophie in der Epoche des Nihilismus	397
<i>Nesodobna situacija filozofije v epohi nihilizma</i>	
About the Authors	425
<i>O avtorjih</i>	
<i>Manuscript Submission Guidelines</i>	437
<i>Navodila za pripravo rokopisa</i>	441

UVODNA BESEDA

K premisleku razmerja *med humanizmom in nihilizmom* se danes, zlasti pod vplivom znanstveno-tehnološkega napredka in globalnih družbenih razmer, večinoma pristopa iz perspektive »posthumanizma«. Kolikor smo širom sveta priča nasilju *dehumanizacije*, se taka perspektiva izkazuje za teoretsko in praktično pomanjkljivo.

Obenem velja poudariti, da *epohalna izkušnja nihilizma* ni le posledica številnih družbenih kriz, s katerimi se soočamo v sodobnem svetu, in psihopatologij, ki jih te krize sprožajo, pač pa jih *vnaprej temeljno določa na eksistencialni in koeksistencialni ravni*. V vseh človekovih dejavnostih, v vsem tem, kar zagovarjamo kot »rast kulture«, »družbeni razvoj«, »dvig izobrazbe«, »ustvarjalno odličnost«, »znanstveni in tehnološki napredek«, »odprte trge«, »demokratske pravice in svoboščine«, skupaj z »vero v Boga«, je danes, na način, ki morda zgodovinsko še ni poznan, postalo problematično, *kako se človek izpolnjuje v svoji človeškosti*.

S tem se odpira nadaljnje vprašanje glede *vrednostnih temeljev, na katerih se vzpostavlja človekovo delovanje, kakor tudi medčloveško sporazumevanje in odnos do skupnega življenjskega sveta*. Na različnih akademskih, kulturnih in političnih forumih se pogosto omenja potrebo po oblikovanju splošno veljavne etike, ki bi presegla razvrednotenje smisla človeškosti in omogočila novo humanizacijo. Vendar je sleherno prizadevanje za doslednejše uveljavljanje etične odgovornosti v družbi samo po sebi nezadostno, če ne

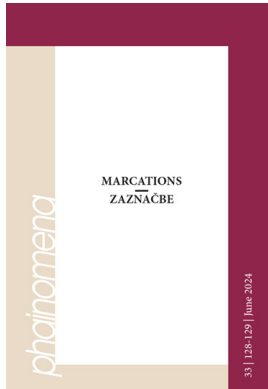
odgovarja na *nihilistični izziv*, ki preveva *sodobni svet kot celoto* in ne le posamezne dogodke v njem.

Dean Komel,
skupaj z Alfredom Rocha de la Torrejem in Adrianom Fabrisom

(Ob 2. kongresu Mednarodnega centra za preučevanje sodobnega nihilizma *Človeška eksistenca in koeksistenca v epohi nihilizma*, ki so ga organizirali Inštitut Nove revije, zavod za humanistiko, Mednarodni center za preučevanje sodobnega nihilizma in Interdisciplinarni center za komunikološke raziskave in storitve Univerze v Pisi; 28.–30. november 2023; Ljubljana, Slovenija.)

phainomena

REVIJA ZA FENOMENOLOGIJO IN HERMENEVTIKO
JOURNAL OF PHENOMENOLOGY AND HERMENEUTICS

Phainomena 33 | 128-129 | June 2024

Marcations | Zaznačbe

Mindaugas Briedis | Irfan Muhammad | Bence Peter Marosan
| Sazan Kryeziu | Petar Šegedin | Johannes Vorlauffer | Manca
Erzetič | David-Augustin Mândruț | René Dentz | Olena
Budnyk | Maxim D. Miroshnichenko | Luka Hrovat | Tonči
Valentić | Dean Komel | Bernhard Waldenfels | Damir
Barbarić

Phainomena 32 | 126-127 | November 2023

Demarcations | Razmejitve

Damir Barbarić | Dragan Prole | Artur R. Boelderl | Johannes
Vorlauffer | Cathrin Nielsen | Virgilio Cesarone | Mario Kopic
| Petr Prášek | Žarko Paić | Tonči Valentić | Dean Komel |
Emanuele Severino | Jonel Kolić | Jordan Huston

Phainomena 32 | 124-125 | June 2023

Passages | Prehodi

Alfredo Rocha de la Torre | Miklós Nyíró | Dario Vuger |
Ming-Hon Chu | Maxim D. Miroshnichenko | Jaroslava
Vydrová | Malwina Rolka | René Dentz | Igor W. Kirsberg |
Izak Hudnik Zajec | Primož Turk | Adriano Fabris

